

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
Юридичний інститут

Збірник наукових статей

**Актуальні проблеми
вдосконалення чинного
законодавства України**

Випуск XXV

Івано-Франківськ, 2011

Інформаційно-аналітичні технології в криміналістичній діяльності слідчого

УДК 343.9

Для фіксації й обробки криміналістично-значущої інформації усе ширше використовуються сучасні комп'ютерні технології. За визначенням В. В. Бірюкова, "комп'ютерні технології – це сукупність методів і програмно-технічних засобів на базі комп'ютера (ЕОМ), об'єднаних у єдиний технологічний ланцюжок, що забезпечує збирання, обробку, збереження і передачу інформації з метою зниження трудомісткості інформаційних процесів, а також підвищення їх надійності, оперативності й ілюстративності [1, с. 54].

В даний час у практиці розкриття, розслідування і попередження злочинів, слідчими усе ширше застосовуються досягнення науково-технічного прогресу (НТП). Під досягненнями НТП, за визначенням В. А. Панюшкіна, слід розуміти систему матеріальних (техніка) та ідеальних (наукові знання) засобів досягнення цілей кримінально-процесуального права [2, с. 67].

Ще зовсім недавно найпоширенішою інформаційною технологією в правоохоронній та слідчій діяльності були автоматизовані інформаційно-пошукові системи (АПС), за допомогою яких здійснюється збирання, обробка та систематизація криміналістичної інформації.

Діяльність суб'єктів, що розслідують злочини, зокрема слідчого, характеризується як інформаційно-аналітична і полягає у збиранні, зберіганні, систематизації та аналізі доказової та орієнтуючої інформації з метою прийняття оптимальних тактичних рішень. Вихідними даними для прийняття таких рішень служать результати обробки наукомісткої інформації, що отримана, в першу чергу, з використанням сучасних інформаційних технологій, зокрема це:

висновки експертів та дослідження спеціалістів, виконані з використанням АРМ експерта, програмно-апаратних комплексів; дані автоматизованих криміналістичних обліків з використанням програмно-технічних комплексів (таких як "ДАКТО 2000", "Сонда", "Папіллон" тощо);

відомості з автоматизованих банків даних оперативної інформації, з'єднаних у загальнодержавну комп'ютерну систему інформаційного забезпечення правоохоронної діяльності тощо.

У процесі інформаційно-аналітичної обробки вищезгаданих вихідних даних про злочин слідчий вирішує основні тактичні та пізнавальні завдання, що постають у ході розкриття та розслідування злочинів. Такі складні завдання,

як розслідування серійних злочинів, злочинів у сфері економіки, міжнародної, міжрегіональної та транснаціональної злочинності, взагалі не можуть бути вирішені без комп'ютерного забезпечення інформаційно-аналітичної роботи. Особливо це стосується такої пізнавальної діяльності слідчого як висунення версій, прийняття тактичних рішень, планування розслідування, оцінка та моделювання слідчих ситуацій, розробка алгоритму криміналістичних операцій. Згадані завдання іноді взагалі неможливо вирішити без використання інформаційних технологій, математичних та кібернетичних методів [3, с. 440].

До того ж слідчий повинен переробляти величезні масиви інформації в умовах дефіциту часу (обмежені процесуальні терміни), інформаційної невизначеності (складність отримання криміналістично значимої інформації). І це все з урахуванням неприпустимості помилок, а часто і при відносно невисокому професійному рівні та малому досвіді практичної роботи. З огляду на це, найбільш перспективним у сфері інформаційного забезпечення слідчої діяльності є створення спеціалізованих автоматизованих робочих місць слідчого (АРМ слідчого). АРМ дозволяє значно скоротити витрати часу на рутинну роботу по складанню різних процесуальних документів: протоколів, постанов, запитів, доручень тощо; моделювання слідчих ситуацій; розробку слідчих версій; формування ілюстративних матеріалів до справи тощо [4, с. 67].

Аналогічно розглянутому вище РМЕ структура програмних засобів АРМ слідчого побудована по модульному принципу, що дозволяє мати більш гнучке програмне забезпечення. АРМ слідчого також містить **"Нормативно-правовий"** та **"Інформаційно-довідковий"** модулі. На основі цих типових модулів можна будувати спеціалізовані АРМ (програми) слідчого за різними видами злочинів. Для цього досить доповнити типову структуру АРМ слідчого наступними програмними модулями:

"Шаблони процесуальних документів";

"Моделювання слідчих ситуацій";

"Модуль розробки слідчих версій";

"Модуль автоматизованої підтримки слідчих рішень" [4, с. 136].

Даний перелік слід доповнити такою довідковою інформацією:

Класифікація судових експертиз

Класифікація об'єктів дослідження

Перелік питань які відносяться до певних експертиз тощо.

Перелік функціональних модулів не є вичерпним і може бути доповнений відповідно до спеціалізації АРМ слідчого за видами злочинів.

При розслідуванні конкретної справи в АРМ слідчого в діалоговому режимі вводяться вихідні дані про склад та спосіб вчинення злочину, предмет злочинного посягання, потерпілого тощо. Результатом роботи алгоритму є рекомендації, які можуть бути використані при плануванні розслідування та дозволяють згрупувати дані по епізодам та по учасникам, підказують, як здійснити конкретні слідчі дії, провести пошук та співставлення епізодів, прізвищ, дат та ін. [3, с. 442].

Поєднання в АРМ слідчого жорсткості формальної логіки комп'ютерної програми з гнучкістю та *евристичністю мислення* людини, ставлять у ряд оптимальних *людино-машинних* комп'ютерних систем для інформаційного забезпечення досудового розслідування. Автоматизовані системи подібні АРМ слідчого не тільки оптимізують інформаційні процеси на стадії досудового розслідування, але й сприяють впровадженню систем підтримки прийняття слідчими, експертами, оперативними працівниками, суддями відповідних рішень. В зв'язку з цим за останні роки в Україні,

Росії та інших країнах близького зарубіжжя розроблено десятки автоматизованих систем, що моделюють слідчу діяльність.

1. Бірюков В. В. Використання комп'ютерних технологій для фіксації криміналістично значимої інформації у процесі розслідування: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. – Луганськ, 2000. – 206 с.
2. Панюшкин В. А. Научно-технический прогресс и уголовное судопроизводство (правовые аспекты). – Воронеж: Изд. Воронеж. ун-та, 1985. – 151 с.
3. П. Д. Біленчук, В. К. Лисиченко, Н. І. Клименко та ін. Криміналістика: Підручник./За ред. П. Д. Біленчука. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Атіка, 2001. – 544с.
4. Ищенко Е. П. , Топорков А. А. Криминалистика: Учебник / Под ред. Е. П. Ищенко. – М., Юрид. фирма "Контракт": ИНФРА-М, 2003. – 438с.
5. Біленчук П. Д. , Кравчук О. В. , Міщенко В. Б. , Пілоков Ю. О. Інформаційна діяльність у правознавстві: Монографія. – Київ: "Наука і життя", 2007. – 187 с.

Круль С. М. **Інформаційно-аналітичні технології в криміналістичній діяльності слідчого**

Стаття присвячена дослідженню автоматизованої системи, яка не тільки оптимізує інформаційні процеси на стадії досудового розслідування, але й сприяє впровадженню систем підтримки прийняття слідчими, експертами, оперативними працівниками, судьями відповідних рішень. В зв'язку з цим за останні роки в Україні, Росії та інших країнах близького зарубіжжя розроблено десятки автоматизованих систем, що моделюють слідчу діяльність.

Ключові слова: інформаційні технології, автоматизовані системи, "Нормативно-правовий" та "Інформаційно-довідковий" модулі.

Круль С. М. **Информационно-аналитические технологии в криминалистической деятельности следователя**

Статья посвящена исследованию автоматизированной системы, которая не только оптимизирует информационные процессы на стадии досудебного расследования, но и способствует внедрению систем поддержки принятия следователями, экспертами, оперативными работниками, судьями соответствующих решений. В этой связи за последние годы в Украине, России и других странах ближнего зарубежья, разработаны десятки автоматизированных систем, которые моделируют следственную деятельность.

Ключевые слова: информационные технологии, автоматизированные системы, "Нормативно-правовой" и "Информационно-справочный" модули.

Krul S.M. **Informative Analytical Technology of Forensic Investigation of Investigator**

The article is dedicated to the investigation of automated system, which not only optimizes the informative processes on the stage of precourt investigation, but contributes the process of introduction of investigators', experts', managerial personnel's, judges' making decisions. This is a reason for the process of making of automated systems, which model the investigation activity, in Ukraine, Russia, and other CIS countries.

Keywords: informative technology, analytical technology, investigator, expert, judge, investigation activity, automated system.